

HALDEN
KOMMUNE

**Kommunedelplan Oppvekst
2023-2032**

Innhold

Forord v/Kommunedirektør	5
1.0 Innledning	6
2.0 Formålet med Kommunedelplan Oppvekst	6
3.0 Forankring/ bakgrunn	7
4.0 Prosess og medvirkning	7
5.0 Rammebetingelser og føringer	8
6.0 Tilknytning til andre kommunale planer	9
7.0 Status som grunnlag for målsetninger i Kommunedelplan Oppvekst	11
8.0 Visjon og mål	12
8.1 Mål for Kommunedelplan Oppvekst	13
9.0 Handlingsplan	15
9.1 Utviklingsområde 1: Medvirkning	16
9.2 Utviklingsområde 2: Helsefremmende oppvekst	20
9.3 Utviklingsområde 3: Forebyggende, tidlig og tverrfaglig innsats	24
9.4 Utviklingsområde 4: Opplæring og utdanning	28
9.5 Utviklingsområde 5: Foreldresamarbeid	32
9.6 Utviklingsområde 6: Utviklingsarbeid	35
10.0 Avslutning og oppfølging av planen	38
11.0 Kilde	39

Hva betyr det å ha det bra?

"At jeg kan leke med kompiser"

Gutt, 5år

"Greie voksne som ikke er sinte"

Gutt, 6år

"Tid til å gjøre det jeg har lyst til"

Jente, 6år

"At de voksne passer på meg"

Jente, 5år

"Å ha noen å stole på"

Gutt, 11år

"Lekeplasser med mange morsomme lekeapparater, i parken er det fint"

Gutt, 5år

"At man blir invitert i bursdag og kan feire sin egen bursdag"

Jente, 6år

"Å ha gode mennesker rundt seg"

Jente, 17år

"Å bo i fred uten frykt for sitt eller andres liv"

Jente, 16år

"Å ha foreldre som bryr seg"

Jente, 12år

"Å ikke ha stress"

Jente, 16år

"Å få være med å bestemme"

Gutt, 13år

Forord v/Kommunedirektør

Prognoser fra Statistisk sentralbyrå viser en middels befolkningsutvikling for Halden, men med noe lavere andel av innvandrerne enn andre byer i Østfold. Det er forventet at i 2040 vil det være omlag 35 500 innbyggere i kommunen. Den store endringen i befolkningen vil være en aldersforskyvning mellom aldersgrupper. Andelen eldre i befolkningen (67+) utgjør i dag 17 % av befolkningen. Dette vil vokse til 24 % i planperioden. Andelen barn/unge (opptil 20 år) er i dag 23% av befolkningen. Dette vil reduseres til 20 % i planperioden. Endring i sammensetning av innbyggere medfører endringer i forhold til areal, bygningsmasse og vedlikehold, tjenestetilbud, kompetanse og økonomi. Halden kommune ønsker å legge til rette for at det er attraktivt for barnefamilier å bo her, og at de som vokser opp i Halden har et ønske om å fremdeles bo her når de er voksne

Å gi barn og unge trygge og gode oppvekstvilkår er et av samfunnets viktigste oppgaver. En god barndom gir et godt grunnlag for et bedre liv i det senere livsløpet. Fokus på barn og unge er forankra i Kommuneplan for Halden Samfunnsdelen 2018-2050, der trygge og gode oppvekstvilkår er et av satsningsområdene. Verden forandrer seg -det er nødvendig å være forberedt for omstilling! Samfunnet er preget av stadig endringer. Sentrale utviklingstrekk er globalisering, digitalisering, større krav til omstilling i arbeidslivet, endringer i familierelasjoner, sosial mobilitet osv.

Ny barnevernreform og velferdslovgivning som iverksatt i 2022 krever høy grad av tverretattlig samarbeid for å ivareta kommunens barn og unge både når det gjelder forebyggende innsats og oppfølging av sårbare barn og unge. Forvaltningsrevisjonsrapporten Barn i lavinntektsfamilier i Halden kommune (2020) understreker dette ytterligere. Kommunedelplan Oppvekst vil være en overordnet plan for kommunens ansatte som arbeider med barn, unge og deres familier, og vil inneholde en strategi med konkrete målsetninger og tiltak. Sammen skal vi tilrettelegge for gode tjenester for alle barn og unge og deres familier. Barn og unge må utvikle ferdigheter som gjør at de blir rustet til å møte fremtiden.

Barn og unge skal oppleve å gå i barnehager og skoler med høy kvalitet, og de skal få riktig hjelp av et hjelpeapparat med god kompetanse. Høy kvalitet innebærer blant annet å jobbe helhetlig og forebyggende, og på den måten avdekke utfordringer så tidlig som mulig.

Ansatte som jobber med barn, unge og deres familie skal ha et menneske- og læringssyn som legger til grunn at mennesker kan mestre egen læring og personlig vekst, både individuelt og i samspill med andre. Alle ansatte skal være gode og positive rollemodeller som kommuniserer aktivt med barn og unge. Hovedprinsippet er at barn og unge skal bli sett, hørt og verdsatt.

1.0 Innledning

Halden kommune skal være et godt sted å vokse opp i for alle kommunens innbyggere. Å satse på et godt oppvekstmiljø for barn og unge er sentralt. En overordnet oppvekstplan skal hjelpe oss i dette arbeidet. Fra 1.1.2022 innføres et krav om at kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens arbeid for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Dette vil bidra til en overordnet forankring av det forebyggende tilbudet og fordelingen av kommunens ressurser til dette arbeidet. Det vil dessuten være et viktig verktøy for å sikre forpliktende og systematisk innsats for å legge til rette for helhetlige tjenester.

Foreldrene er de viktigste i barnas liv. Samtidig har vi alle et felles samfunnsansvar for barns oppvekst. Kommunene har et ansvar for at barn og unge får gode oppvekstsvilkår og for å forebygge psykiske og sosiale problemer. Kommunale beslutninger og prioriteringer får ofte direkte betydning for barn og unge. Etter folkehelseloven har kommunen, fylkeskommunen og staten ansvar for å fremme befolkningens helse, herunder utjevne sosiale helseforskjeller. Barn og unges helse og trivsel er en viktig del av dette ansvaret.

Det er særlig viktig å legge til rette for et godt oppvekstmiljø for barn og unge. Dette danner grunnlaget for voksenlivet. De første leveårene utvikles barnet fysisk, kognitivt og emosjonelt. Hvis foreldre og barn får tidlig veiledning og hjelp, kan man med små ressurser avverge skjevutvikling for barnet senere i livet. Forebygging og tidlig innsats er økonomisk lønnsomt, og styrking av foreldrerollen er derfor sentralt.

Kommunedelplan Oppvekst skal synliggjøre hvordan kommunen kan utvikle og forbedre sine tjenester for barn, unge og deres familier. Kommunen har et spesielt ansvar for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer blant barn og unge. I dette arbeidet er det vesentlig å involvere de ulike aktørene for å ansvarliggjøre, fremme nysgjerrighet og engasjement.

Barn og unge er en viktig ressurs for Halden kommune i dag og i framtida. Barn i Halden skal oppleve sentrale arenaer i eget liv som gode og trygge. På disse arenaene skal de møte kompetente og engasjerte voksne som veiledere i oppveksten til et godt voksenliv. Trygghet, tilhørighet, læring og mestring for alle barn og ungdommer er derfor hovedoppdraget for alle som arbeider med barn, unge og familier i Halden kommune.

Kommunedelplan Oppvekst skal også sikre at kommunen oppfyller sine lovpålagte tjenester. Tilbudet som gis skal være i henhold til lovverket og de til enhver tid gjeldende forskrifter, godt tilpasset våre barn, unge og voksne. Kommunedelplan Oppvekst skal ha en langsiktig strategi for hvordan kommunen kan benytte sine tildelte ressurser på en hensiktsmessig og samfunnsøkonomisk måte.

2.0 Formålet med Kommunedelplan Oppvekst

Formålet med planarbeidet er å se de helhetlige og lange linjene for oppvekstfeltet, og gjennom dette ta de rette strategiske valgene for Halden kommune for å tilrettelegge for gode oppvekstsvilkår for alle barn og unge.

Kommunedelplan Oppvekst er et redskap for å sikre at oppvekstbetingelsene ivaretas og omsettes til handling. Planen skal legges til grunn og gi føringer for kommunens planlegging, myndighets- og virksomhetsutøvelse. Sammen med øvrige kommunedelplaner inngår Kommunedelplan Oppvekst i beslutningsgrunnlaget for økonomiplanen. Det er i budsjettet de endelige beslutningene om gjennomføring av kostnadskrevenne tiltak tas. Planen har fokus på de områder som vurderes som viktigst å utvikle i årene framover, og der kommunen kan spille en rolle.

3.0 Forankring/ bakgrunn

Bakgrunnen for Kommunedelplan Oppvekst ble hentet i planstrategi for Halden kommune 2016-2019 hvor det fremkommer følgende:

«Kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur har flere fag- og temaplaner. Det er behov for å samordne de ulike fagdokumentene i en overordnet oppvekstplan.

Kommunedelplan Oppvekst vil ta utgangspunkt i barnekonvensjonen, kommunens satsning på helhet og sammenheng innenfor oppvekstområdet og videre ha et særskilt fokus på barnesyn, de voksne/ ansatte væremåte, samarbeid mellom kommunale instanser og med ulike eksterne aktører, herunder også videregående skole m.m. Planen skal omhandle hele oppvekst – og utdanningsløpet».

Den første utgaven av Kommunedelplan Oppvekst ble vedtatt av kommunestyret i juni 2020. I forbindelse med iverksatt barnevernsreform i januar 2022 og dertil en plikt for kommunen å ha en plan for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer ble planen besluttet revidert for å sikre ivaretagelse av lovpålagte oppgaver i Hovedutvalget 06/04/22.

4.0 Prosess og medvirkning

Kommunedelplan Oppvekst av juni 2020 var i hovedsak innrettet mot skole og barnehage samt forebyggende arbeid. Med dette som utgangspunkt ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av fagleder skole, fagleder barnehage, representant fra Familiens hus og SLT-koordinator. De hentet inn personer med kompetanse på de ulike temaene, til en gruppe, slik at ansatte fra de ulike tjenesten kontinuerlig hadde mulighet til å komme med innspill.

Det ble nedsatt en bred referansegruppe for å sikre at arbeidet var relevant, faglig forankret og riktig prioritert i forhold til planens mål. I tillegg var det en styringsgruppe, bestående av Kommunedirektør, Direktør for kommunalavdeling Helse og mestring, Direktør for kommunalavdeling teknisk, Direktør for kommunalavdeling Undervisning og oppvekst, NAV leder, 2 politikere fra Hovedutvalg for undervisning og oppvekst og 1 politiker fra Hovedutvalg for samfunnsutvikling og kultur. Styringsgruppa hadde det overordnede ansvaret for planen. Det ble videre gjennomført informasjon/drøftinger i Halden Ungdomsråd og Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og temaet var oppe til drøfting i FAU møter. Oppvekstansvarlig deltok i alle grupper og møter i råd, og hadde ansvar for å koordinere arbeidet.

I forbindelse med barnevernreformen og dertil plikt til å vedta en felles plan for hele kommunen for å hindre omsorgssvikt og atferdsproblemer, ble det besluttet å revidere Kommunedelplan Oppvekst. Det ble i den forbindelse nedsatt en ny arbeidsgruppe bestående av fagleder forebyggende tjenester i undervisning og oppvekst, enhetsleder og fagansvarlig i barneverntjenesten. Også ved revideringen av planen ble det nedsatt en bred referansegruppe, og det ble avholdt flere informasjon/drøftingsmøter med barnehager, skoler, Halden Ungdomsråd og andre kommunale enheter.

5.0 Rammebetingelser og føringer

Det er flere lover og føringer for retter og plikter som gjelder barn og unge. FN sin konvensjon om barns rettigheter, ratifisert i Norge 8. januar 1991, er overordnet annet lovverk som gjelder barn og unge. Barnekonvensjonen gir barn og unge under 18 år et særskilt menneskerettighetsvern.

Barnekonvensjonen inneholder følgende hovedprinsipper:

- Hensynet til barnets beste
- Barnets rett til medbestemmelse
- Prinsippet om ikke-diskriminering
- Barnets rett til liv, overlevelse og optimal utvikling, som innebærer
 - rett til helsetilbud
 - rett til omsorg og beskyttelse
 - rett til sosial trygghet og tilstrekkelig levestandard rett til utdanning
 - rett til hvile og fritid

FN konvensjonen for personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) som ble ratifisert i Norge i 2013 inneholder også sentrale prinsipper som skal legge til grunn for planarbeidet som dreier seg om barn og unge.

FN konvensjonen for personer med nedsatt funksjonsevne inneholder følgende hovedprinsipper:

- Respekt for menneskers iboende verdighet, individuelle selvstendighet med rett til å treffe egne valg, og uavhengighet
- Ikke-diskriminering
- Fullgod og effektiv deltagelse og innkludering i samfunnet.
- Respekt for forskjeller og aksept av mennesker med nedsatt funksjonsevne som en del av det menneskelige mangfold og av menneskeheten
- Like muligheter
- Tilgjengelighet
- Likestilling mellom menn og kvinner
- Respekt for utviklingsmulighetene til barn med nedsatt funksjonsevne og respekt for deres rett til å bevare sin identitet

Kommunen skal også styre etter følgende lover: Barnehageloven, Opplæringsloven, Lov om kommunal helse og omsorgstjeneste, Psykisk helsevernlova, Lov om barneverntjenester, Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, Introduksjonsloven, Folkehelseloven og Kulturloven. I tillegg må kommunen forholde seg til aktuelle forskrifter, stortingsmeldinger, NOU-publikasjoner, retningslinjer og rammeverk for barnehager og skoler.

planstrategi for Halden kommune, vises det til nasjonale forventinger og regionale forventinger. I Halden er det blant annet et mål om å utvikle fremtidens kompetanse gjennom utdanning, forskning og innovasjon. Folkehelseprofilen viser at barn og unge på en rekke områder skårer dårligere enn landsgjennomsnittet. På sikt vil en slik situasjon medføre dårligere utviklingsmuligheter for våre barn og unge og for samfunnet som en helhet. Økt fokus på denne delen av befolkningen, vil kunne bidra til å endre denne utviklingen. Halden kommune har god forutsetning for å gi gode oppvekstvilkår for barn og ungdom. De politiske prioriteringene innen de fleste samfunnsområder ivaretar og prioriterer barn og ungdom.

Viktige satsningsområder:

- Barnets 1000 første dager
- Hindre utenforskap og forebygge vedvarende lavinntekt
- Hindre omsorgssvikt og atferdsproblemer gjennom tidlig innsats, brukermedvirkning og samarbeid
- Et helhetlig skoleløp
- Fullføring av videregående skole
- Økt andel med høyere utdanning
- Universell utforming

I økonomiplanen for Halden kommune vises det til fem overordnede målsettinger. En av målsettingene er forbedret folkehelseprofil. Det innebærer fokus på:

- Forebyggende arbeid
- Bekjempelse av fattigdom
- Utdanningsløpet
- Mangfold og inkludering
- Boligsosialt program

Det er et mål å forebygge fremfor å reparere. At tidlig innsats, og aktuelle tiltak settes inn før problemer oppstår. Det er et sentralt mål for alle tjenester innenfor kommunen, med forutsetning for at tverrfaglig samarbeid blir prioritert og ivarettatt. En trygg omsorgssituasjon er avgjørende for at barn skal trives og mestre hverdagen i barnehage og på skole. Utdanningsløpet er viktig for å utvikle gode forutsetning for et meningsfullt liv. Gode faglige ferdigheter i grunnskolen øker sjansen for at eleven klarer å gjennomføre videregående skole. Grunnlaget for gjennomføringen legges allerede i barnehagen.

6.0 Tilknytning til andre kommunale planer

Denne oppvekstplanen er en kommunedelplan. Det betyr at den er en delplan for noen områder kommunen ønsker å ha et særlig fokus på. Planen er en del av flere planer som til sammen danner en helhet.

Overordnede planer:

Kommuneplan for Halden, Samfunnsdelen 2018 - 2050
Kommuneplan for Halden, Arealdelen 2023 - 2050
Kommunal planstrategi 2020-2024
Økonomiplan 2023-2026

Kommunedelplaner:

Kommunedelplan helse, omsorg og mestring 2022-2034
Kommunedelplan kultur 2022-2034
Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet 2022-2033
Sentrumsplan 2017-2029
Kommunedelplan for trafiksikkerhet 2018-2029
Kommunedelplan for klima og energi 2019-2030

Temaplaner:

Halden kommune har flere tema/fagplaner som også har som mål å vise veivalg, strategier og nødvendige prioriteringer på sikt. Noen av planene griper inn i hverandre og delvis overlapper hverandre, det er derfor viktig å se på disse planene i en helhetlig sammenheng.

[Temaplaner - Halden kommune](#)

7.0 Status som grunnlag for målsettinger i Kommunedelplan Oppvekst

Halden kommune har utfordringer knyttet til levekår og folkehelse. Hovedutfordringene for barn og ungdom er i vesentlig grad innenfor utenforskap som vedvarende lavinntekt, manglende integrering, sysselsetting, nedsatt funksjonsevne, frafall i skolen og økende psykiske symptomer/lidelser.

Sitat samfunnsplanen Halden kommune, side 26.

Demografi for Halden kommune

Indikatorer	Norge	Halden
Barn i befolkningen	20,6 %	19,5 %
Andel barn som bor i lavinntektsfamilier	12,2 %	17,1 %
Enslige forsørgere med barn under 18 år	17,6 %	20,6 %
Andel i befolkningen med utdanning utover grunnskole	75,4 %	70,6 %
Andel i befolkningen med innvandringsbakgrunn	18,9 %	16,1 %
Andel arbeidsledige	3,4%	2,7%
Andel frafall i videregående skole	3,7%	4,9%

Tallene over er hentet fra Bufdir sin kommunemonitor, imdi.no og kommuneprofilen.

Tjenestene som arbeider med barn, unge og deres familie er viktige aktører i det forebyggende arbeidet for å bedre forutsetningene til sine innbyggere.

All kvalitetsutvikling, herunder også arbeidet med Kommunedelplan Oppvekst, tar til en hver tid utgangspunkt i rådende status og organisasjonens styreker og utfordringer.

Følgende ressurser er relevante:

- Tilgjengelig statistikk
- Aktuell og relevant forskning
- Aktuelle og relevante sentrale rapporter
- Folkehelse- og oppvekstprofiler fra Folkehelseinstituttet
- Kommunebarometeret fra Kommunal rapport
- Resultater fra ulike brukerundersøkelser
- Interne enhetsbaserte vurderinger, evalueringer og rapporter

Løpende statusoppdateringer i planperioden vil fremkomme av de årlige rapporteringene til enhetene og avdelingene.

8.0 Visjon og mål

Kommuneplanens samfunnsdel, også kalt samfunnsplanen, ligger til grunn for utviklingen av kommunedelplan oppvekst.

Visjon fra samfunnsplanen: *Halden forberedt for omstilling*

Gjennom oppveksten skal vi sammen utdanne barna til fleksible mennesker og forberede de for et liv der omstilling og stadig kunnskapsutvikling er et livslangt løp.

Målene for planperioden fram til 2050:

- I Halden skal arbeid, kunnskap og klima være viktigst
 - En attraktiv kommune basert på bærekraftig utvikling
 - En kommune det er godt å bo i – gode levekår, en trygg oppvekst for barn med mangfold og høy livskvalitet
 - Omstilling og innovative løsninger gir økt sysselsetting og etableringsattraktivitet
- Utdanningsnivået skal heves og resultatene i skolen forbedres

Føringer for oppvekstplanen:

Oppvekstplanen skal ta utgangspunkt i Samfunnsplanens mål og spesifisere hvilken retning og tiltak som bør gjøres for å nå de overordnede målene.

For utdanning og oppvekst framheves følgende mål og strategier:

Mål	Strategier
Haldens barnehager og skoler skal være helsefremmende.	Gjennom målttede tiltak og handlinger skal en fremme barnehager og skoler som arena for helsefremmende aktivitet. Fokuser på fysisk og psykisk helse og tiltak som kan bedre dette. Fokuser på fysisk aktivitet. Sterkt fokus på å hindre utenforskap og mobbing. Skoler og barnehager er viktige arenaer for integrering.
Det skal arbeides aktivt med resultatforbedring i skolen.	Oppvekstplanen skal skissere strategier og tiltak som bygger opp under målet. Digitale læringsverktøy i undervisningen skal være en av strategiene for å nå målet. Kunnskapsutvikling av undervisningspersonalet.
Flere som gjennomfører 13-årig skoleløp.	Halden kommune skal i samarbeid med Østfold fylke sikre et bredest mulig utdanningstilbud i Halden. Legge til rette for en god overgang fra grunnskole til videregående skole. Delta i arbeidet med å legge til rette for en skolehverdag som hindrer «dropout». Delta aktivt for å få lærlingeplasser innenfor yrkesfagene i Halden.
Få økt andel av befolkningen til å ta høyere utdanning.	Samarbeide tett med HIØ for å formidle og utvikle studietilbudene. Legge til rette for studentoppgaver og aktivitet. Legge til rette for å utvikle et helhetlig student/høyskolemiljø på Remmen.
Samarbeide med HIØ som stor kompetansearbeidsplass for utvikling av Haldensamfunnet.	Benytte seg av HIØ sin kompetanse på samfunnsforhold og innovasjon i omstillings og utviklingsprosjekter i kommunen. Legge til rette for forskning og utviklingsprosjekter ved HIØ.

Hentet fra Samfunnsplanen side 28.

For å få flest mulig gjennom et utdanningsløp som samfunnsplanen viser til i sine mål og strategier, må vi jobbe målrettet og systematisk for en inkluderende og trygg oppvekst. Tjenesten som arbeider med barn, unge og deres familie må se hele barnet og tilrettelegge for at barnets totale livssituasjon muliggjør deltagelse og utvikling. Dette er utgangspunktet for hovedmål og delmål i kommunedelplan oppvekst.

8.1 Mål for Kommunedelplan Oppvekst

«Halden er en god kommune å vokse opp i, der tjenestene samhandler for å gi barn og unge best mulig utviklingsbetingelser uavhengig av forutsetninger, sosial, økonomisk og kulturell bakgrunn. Vi skal legge til rette for inkludering og en barndom som gir meningsfylte liv»

Hvorfor dette målet?

Halden kommune ønsker at våre barn og unge mestrer livene sine i dag og i fremtiden. Alle har ulike forutsetninger, men det dreier seg om å gjøre barn og unge i stand til å føle livsmestring. For at barn og unge skal oppleve mestring, er vi avhengig av deres familie. Familien er den viktigste arenaen for barn og unge. Vi ønsker at kommunens tjenester samhandler til det beste for barnet og barnets familie. Dette gjennom tidlig innsats, forebygging, medvirkning, helsefremmende utvikling og utdanning. Samhandlingen skal bidra til å hindre utenforskap, omsorgssvikt og utvikling av atferdsproblemer.

Hovedmålet i Kommunedelplan for oppvekst henvender seg til alle barn, unge og deres familier i Halden kommune. For at alle skal føle seg inkludert og oppleve meningsfylte liv må tjenestene samhandle og legge spesielt til rette for inkludering av sårbare barn, unge og deres familier med særskilt risiko for utenforskap. Risikofaktorer for utenforskap er definert i samfunnsplanen:

- Vedvarende lavinntekt
- Manglende integrering
- Sysselsetting
- Nedsatt funksjonsevne
- Frafall i skolen
- Økende psykiske symptomer/lidelser

Delmål:

1. Barn og unge i Halden blir hørt og medvirker i sin egen hverdag
2. Barn og unge i Halden har en helsefremmende oppvekst
3. Barn og unge i Halden får en best mulig start i livet, og får rett hjelp til rett tid med bruk av riktig kompetanse
4. Barn og unge i Halden har et helhetlig læringsløp med opplevelse av motivasjon, mestring, læring og glede i samspill med andre
5. Barn og unge i Halden har foreldre som gir dem en trygg og god oppvekst og deltar aktivt deres hverdag
6. Barn og unge i Halden møter voksne som evner å tilegne seg kunnskap og omstille seg for å møte samfunnets utvikling

9.0 Handlingsplan

Handlingsplanen skal sikre gode oppvekstvilkår og utviklingsbetingelser for barn og unge i Halden kommune. Den skal være et arbeidsverktøy som skal være retningsgivende og tydelig, samtidig ikke for detaljert. Det skal gis frihet til å lage egne aktiviteter og årshjul innad i egne tjenester, samtidig som alle skal ha en klar retning for hvor felles innsats skal rettes i perioden frem til 2032.

Handlingsplanen tar for seg utviklingsområder det er viktige å jobbe videre med for å nå delmålene. Under hvert utviklingsområde beskrives innsats og strategier for å nå målene.

Handlingsplanen gir oversikt over fokusområder i planperioden, samt fremtidige utviklingsområder. Under hvert utviklingsområde fremkommer det hvilke artikler i FNs barnekonvensjon som er aktuelle under de ulike områdene.

Samfunnsutvikling og oppvekstvilkår er dynamisk. En plan som dette kan ikke fange opp alle sider ved utviklingen. Planen tar for seg et utvalg av områder og prioriteringer, og lovbestemte kommunale oppgaver blir ikke beskrevet utfyllende. Det er derfor viktig å ha for øyet, at planen ikke er uttømmende. Ytterligere tiltak kan være nødvendig.

Handlingsplanen skal være innenfor kommunens økonomiske rammer og det skal fremkomme innenfor hvilken tidsperiode de ulike tiltakene skal gjennomføres. Årlige tiltak vil fremkomme i økonomiplan og årlig budsjett.

Aktuelle retningslinjer, rutiner og temaplaner linkes til de ulike utviklingsområdene.

Følgende utviklingsområder vil bli presentert:

1. Medvirkning
2. Helsefremmende oppvekst
3. Forebyggende tidlig og tverrfaglig innsats
4. Opplæring og utdanning
5. Foreldresamarbeid
6. Utviklingsarbeid

9.1 Utviklingsområde 1

Medvirkning

Barnekonvensjonen artikkel 12:

Barn og unge skal få si sin mening og de skal bli lyttet til. Det kan være hjemme, i barnehage, på skolen, i helsetjenesten og på fritidsaktiviteter. Synspunktene skal tillegges behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Barnekonvensjonen artikkel 13:

Barnet har rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon og ideer av alle slag og på alle måter.

Innsats og strategi for å nå målene i handlingsplanen: Vi skal arbeide for utstrakt medvirkning fra barn og unge i saker som berører dem og som de er involvert i.

Fra et prinsipielt, politisk, faglig og menneskelig perspektiv er barn og unges medvirkning nødvendig fordi de har unike og viktige bidrag å komme med.

De siste par-tre tiårene har barn og unges medvirkning blitt satt på den politiske og faglige dagsordenen. Ikke minst viktig er den moderne tenkning om at selv små barn er handlende subjekter, det vil si individer som er aktører i eget liv. Det handler i hovedsak om at barn har evne til å handle selvstendig og ta avgjørelser på fritt grunnlag, gjerne for å oppnå en ønsket målsetting. Måten dette skjer på varierer, ikke minst ut fra kognitiv fungering og alder.

På et samfunnsmessig plan er medvirkning en opplæring til demokrati. Når barn og unge deltar i organer som elevråd eller ungdomsråd, lærer de samtidig noe om hvordan samfunnet fungerer og hvilke mekanismer som finnes hvis man ønsker å nå fram med sitt syn.

Medvirkning kan også ha positiv og psykologisk virkning for den enkelte. Det kan oppleves som moro, givende og lærerikt for barn/unge å få delta og medvirke, slik at de får nye opplevelser og ferdigheter som de kan glede seg over i flere situasjoner. Det å for eksempel jobbe sammen i elevråd, ungdomsråd o.l. gir også positiv betydning for det sosiale fellesskapet mellom barn og unge.

Delmål 1

Barn i Halden blir hørt og medvirker i sin egen hverdag

Slik vil vi ha det

- Barn og unges stemme vektlegges og kommer tydelig frem i saker som angår dem. Barnets synspunkter skal alltid tas med i vurderingene og bidra til at avgjørelser som fattes, er til barnets beste.
- Barn og unges rett til medbestemmelse og medvirkning i saker som berører dem, er godt ivarettatt i møte med tjenestene. Barn og unge opplever seg sett, lyttet til, informert, involvert, spurt, tatt på alvor, og dermed også opplever en grad av innflytelse over egen hverdag.
- Innspill fra barn, unge og deres foreldre/foresatte er en del av grunnlaget for kvalitetsforbedring av tjenestene.
- Barn og unge er kjent med sine rettigheter og muligheter til medbestemmelse og medvirkning, og de får opplæring og øvelse i disse prosessene. Barn og unge opplever demokratiske prosesser i praksis gjennom hele opplæringsløpet.
- Skolene har en lik praksis for opplæring og gjennomføring av elevrådsarbeid.
- Det er en sammenheng og et samarbeid mellom skolenes elevråd og Halden ungdomsråd.
- Det er felles retningslinjer for opplæring og gjennomføring av SU (Samarbeidsutvalg) for barnehager og skoler.
- Barn og unge skal lyttes til og involveres i planarbeid og videreutvikling av kommunens tilbud.
- Det skal legges spesielt til rette for medvirkning fra utsatte barn, unge og deres familier i kommunale høringsprosesser.
- Formelle arenaer som Halden ungdomsråd, Ung Arena, skolens elevråd o.a. medvirker i utviklings- og endringsarbeid som berører brukergruppen.
- Det er samarbeid med Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne for å ivareta målgruppens rettigheter, perspektiver og interesser.

Slik gjør vi det

Tiltak	Tidsperiode
• Handlingsplan for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø ligger til grunn for arbeidet i skoler og barnehager.	Pågående
• Barn og unges rett til å bli hørt og medvirke i egen sak sikres ivarettatt gjennom tjenestenes internkontroll.	Pågående
• Ansatte har fokus på barn og unges subjektive opplevelse, og de legger til rette for at medvirkning og medbestemmelse oppleves trygt og godt for den enkelte.	Pågående
• Tjenestene utarbeider retningslinjer som ivaretar og sikrer barn og unges rett til å bli hørt og medvirke i saker som berører dem.	2023-2024
• Tjenestene sikrer at ansatte har kompetanse knyttet til barn og unges rettigheter til medbestemmelse og medvirkning.	2023-2024
• Tjenestene sikrer at ansatte har kompetanse til å legge til rette for medvirkning og sørge for at barn og unge får delta og blir hørt.	2023-2024
• Tjenestene sikrer barneperspektivet i saksbehandlingen og at barnets stemme fremkommer i vedtak som berører dem selv	2023-2024

**Slik gjør
vi det**

Tiltak

- Tjenestene sikrer barneperspektivet i sine kartleggingsverktøy.
- Demokratiopplæring og informasjon om barnekonvensjonen har fokus i både barnehager og skoler.
- Det utarbeides felles retningslinjer for opplæring og gjennomføring av elevrådsarbeid ved skolene og for SU i barnehager og skoler.
- Det utarbeides årshjul for møter med Halden ungdomsråd og Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne for å forankre og systematisere arbeidet.
- Det utarbeides et system for å sikre at Halden ungdomsråd får komme med innspill og uttalelser i politiske saker.
- Det gjennomføres Ungdata-undersøkelser på 5.-10. trinn hvert andre år.
- Det gjennomføres Elevundersøkelsen på høsten for 5.-10. trinn hvert år.
- Det skal etableres debattarenaer for ungdom.
- Ung Arena etableres som arbeidsmetodikk.

Tidsperiode

2022-2024

Pågående

2022-2023

2022-2023

Pågående

Pågående

Pågående

2022-2023

2022-2024

Barn og unges tanker

Får du være med på å bestemme i saker som er viktig for deg på skole? Hjemme? Hva?

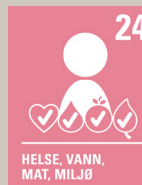
9.2 Utviklingsområde 2

Helsefremmende oppvekst

Barnekonvensjonen artikkel 3:

Handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal først og fremst ta hensyn til barnets beste. Staten skal sørge for at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller vernet av barn, har den standard som er fastsatt, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner så vel som overoppsyn.

Barnekonvensjonen artikkel 24:

Barnet har rett til å få den best mulige medisinske behandling og hjelp til å komme seg etter sykdom. Staten skal arbeide for å redusere spedbarns- og barnedødelighet, sikre at alle barn får nødvendig legehjelp, gi god helsemessig omsorg til mødre etter fødselen, bekjempe sykdom og gi orientering og utdanning om helse og riktig ernæring. Staten skal også avskaffe helsefarlige tradisjoner, samarbeide med andre land og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.

Barnekonvensjonen artikkel 16:

Barnet skal ikke utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, familien, i hjemmet eller i korrespondansen sin. Det skal beskyttes mot ulovlig angrep mot ære og omdømme.

Barnekonvensjonen artikkel 31:

Barnet har rett på hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

Innsats og strategi for å nå målene i handlingsplanen: Helsefremmende oppvekst handler om hvordan befolkningen og ansatte i Halden kan bidra til å fremme barn og unges helse ut ifra et helhetlig menneskesyn.

Folkehelse er et tverrfaglig arbeid med søkelys på blant annet gode levekår, god helse, livskvalitet og trivsel. Gjennom Meld.St.19 (2018-2019)-Folkehelsemeldinga-gode liv i et trygt samfunn, legger regjeringa til grunn en arbeidsform for det samlede innsatsen.

Helsefremmende arbeid tar utgangspunkt i menneskers muligheter og ressurser. Det skal legges til rette for god helse og trivsel for å forebygge livsstilssykdommer både i forhold til fysisk og psykisk helse. God helse er viktig for barn og unges utvikling og evne til mestring og læring. Vi skal legge større vekt på menneskers iboende ønske og behov for selv å mestre egne liv og utfordringer. Målet er å gi hjelp når man møter utfordringer slik at kontroll over eget liv gjenvinnes. For å kunne forebygge skjevutvikling, vil tverrfaglig samarbeid mellom tjenester være avgjørende. Tverrfaglig samarbeid ivaretar helheten rundt barnet/ungdommen, slik at ulike yrkesgrupper samarbeider om et felles mål.

Alle tjenester i Halden kommune som er rettet mot

arbeid for barn, unge og deres familier er arenaer for å fremme helsefremmende oppvekst. Sammen med foreldre må det legges til rette for at alle barn får et godt utgangspunkt og fundament for et voksenliv uavhengig av foreldrenes økonomi, utdanning og kulturelle bakgrunn. Helsefremmende oppvekst i Halden kommune skal være et tverrfaglig kommunalt samarbeid, som skal legge til rette for sunn livsstil hos barn og unge, gi bedre læringsforhold, økt trivsel og forebygge livsstilssykdommer og inaktivitet.

Ny forskning på fysisk aktivitet og helse gjennom hele livet viser at fysisk aktive vil ha langt bedre fysisk og psykisk helse enn fysisk inaktive og regjeringens handlingsplan for fysisk aktivitet, Sammen om aktive liv 2020 – 2029 viser retning i dette arbeidet.

Delmål 2

Barn og unge i Halden har en helsefremmende oppvekst

**Slik vil
vi ha det**

- Barn og unge opplever trygghet og trivsel i barnehage og skole.
- Barn og unge lærer hva de selv kan gjøre for å ta vare på egen fysiske og psykiske helse.
- Barnehager og skoler har gode uteområde som stimulerer til lek og aktivitet.
- Så langt det er mulig, tilrettelegges det for at barn og unge kan gå eller sykle til skolen.
- Så langt det er mulig, er rekreasjons- og friluftsområder i kommunen tilgjengelig for barn, unge og småbarnsfamilier.
- Trafikksikkerheten til barn og unge er godt ivaretatt.
- Barn og unge har tilgang på kultur- og fritidsaktiviteter.
- Lekeparker rundt om i kommunen er tilrettelagt og tilgjengelig for barn og unge.
- Barn, unge og deres foreldre/foresatte gjøres kjent med sine rettigheter og muligheter for tjenester og tiltak i Halden kommune. Informasjonen er også tilgjengelig for minoritetsspråklige.
- Barn og unge får tjenester knyttet til psykisk uhelse ved behov.
- Sårbare barn og unge ivaretas gjennom et tverrfaglig samarbeid og samhandling mellom aktuelle tjenester.
- Barn og unge med behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester får utarbeidet en individuell plan (IP).
- Familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige, sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester får oppnevnt barnekoordinator.
- Barn og unge har trygge og gode boforhold. Økonomiske virkemidler benyttes for å forhindre vedvarende oppvekst i lavinntektsusholdning.

**Slik gjør
vi det**

Tiltak

- Handlingsplan for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø ligger til grunn for arbeidet i skoler og barnehager.
- Barnehager og skoler mottar opplæring/kurs for oppfyl-ling av kriterier for å bli helsefremmende.
- Barn og unge får alderstilpasset informasjon om vold, seksuelle overgrep og mobbing. Den digitale læringsres-sursen «Jeg vet» skal benyttes i arbeidet.
- Barna lærer å ta vare på egen kropp gjennom aktivitet, jf. Flytsonemodellen (helsefremmende skoler).
- Det kartlegges mulighet for bruk av skolen som nærmil-jøarena/meråpen skole.
- Samarbeid mellom kommune og kulturaktører, frivillige, lag, organisasjoner og idretten opprettholdes og utvikles for å forebygge fysiske og psykiske helseplager.
- Kommunen og idrettsrådet skal etablere et samarbeid om antirasistisk arbeid i idretten.
- Kommune og frivillige, lag, organisasjoner og idretten samarbeider om videreutvikling og tilrettelegging av aktiviteter for barn og unge.

Tidsperiode

Pågående

2020-2027

Pågående

Pågående

2022-2023

Pågående

2023-2025

Pågående

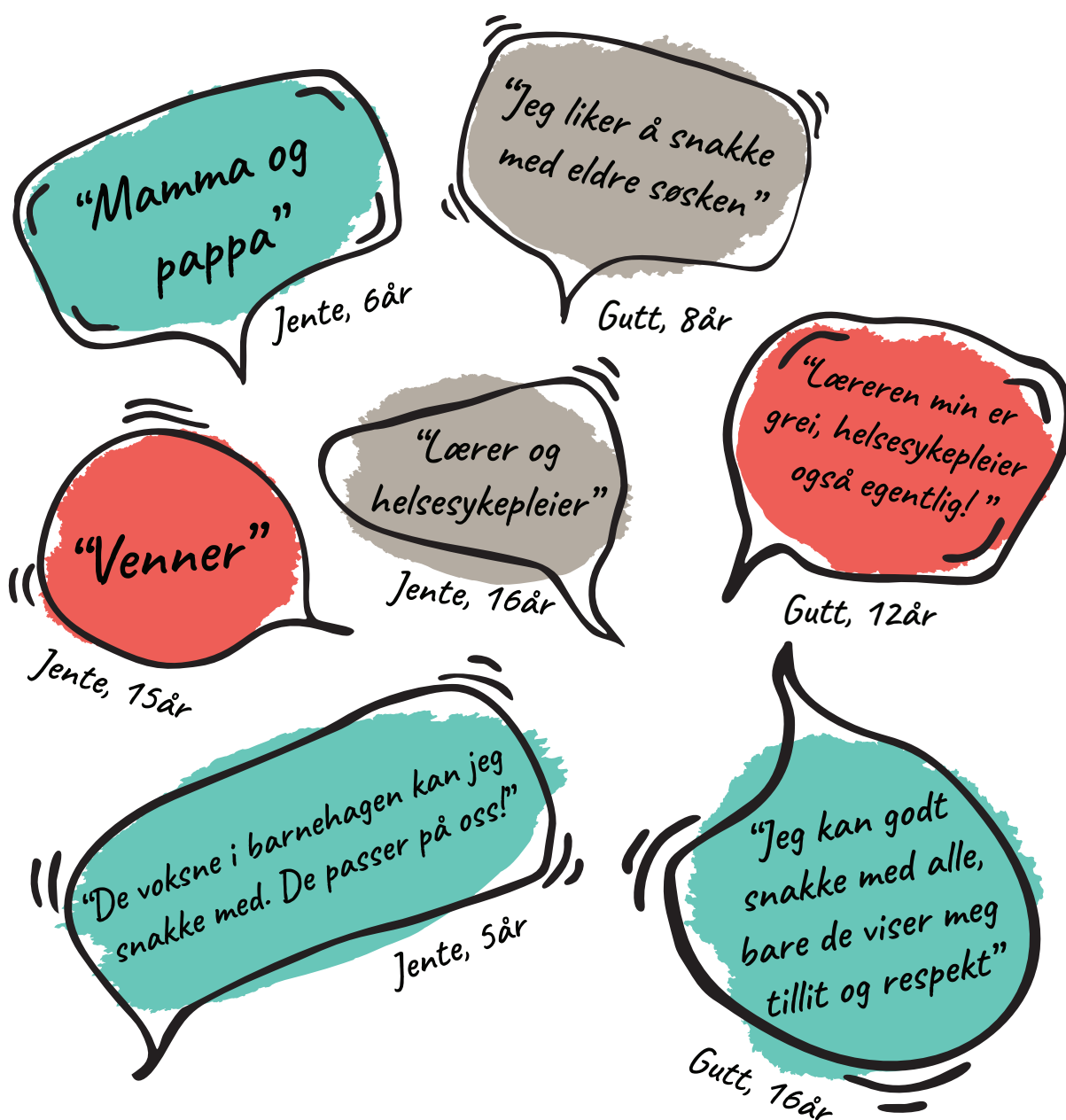

Slik gjør vi det

Tiltak	Tidsperiode
• Det etableres et treffpunkt med idrettsråd, frivillighet og kultur for å sikre samarbeid og ivaretagelse av tilrettelegging for barn og unge med nedsatt funksjonsevne.	2022-2025
• Det tilrettelegges for at kommunens barn og unge skal kunne delta på kultur- og fritidsaktiviteter uavhengig av familiens økonomi.	Pågående
• Lekeparker rundt om i kommunen oppgraderes for å favne flere alderstrinn samt tilrettelegging i forhold til barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Det kartlegges behov og tilbud av lekeplasser i Halden slik at behov samsvarer med alderstrinn.	Pågående
• Fortau er utbedret med god vinterdrift for best mulig fremkommelighet til skole og fritidsarenaer.	Pågående
• Tilgjengelighet/fremkommelighet til kommunens skatepark, basketballbane og offentlige badeplasser videreutvikles.	Pågående
• Sti-nettet i byen er tilrettelagt slik at idrettsanlegg, lekeparker, kulturminner og kulturarenaer er lett tilgjengelig for barn, unge og småbarnsfamilier.	Pågående
• Det gjennomføres atferdsrettede tiltak som gjelder barn og unge i tråd med Kommunedelplan for trafiksikkerhet.	2022-2029
• Barn og unges interesser og tiltak jamfør denne planen sikres gjennom Kommuneplanens arealdel.	Pågående
• Det utarbeides rutiner for tverrfaglig samarbeid mellom ulike enheter både innad og mellom kommunalavdelinger.	2022-2023
• Skolehelsetjenesten styrkes gjennom bruk av tilskuddsmidler fra helsedirektoratet.	Pågående
• Ansatte i tjenester som jobber med barn, unge og deres familier, sikres nødvendig kompetanse og opplæring for å ivareta barn med ulike utfordringer.	Pågående
• Ansatte i tjenester som jobber med barn, unge og deres familier, sikres nødvendig kompetanse og opplæring i utarbeidelse og oppfølging av IP. Det etableres en plattform for digital IP.	2022-2024
• Barn og unge i Halden kommune vet hvor de kan få hjelp til oppfølging av fysisk og psykisk helse/uhelse gjennom tilstrekkelig informasjon på arenaer de ferdes.	Pågående
• Det utarbeides en retningslinje for pakkeforløpet i Halden kommune.	2022-2023
• Ansatte i tjenestene øker kompetanse på forebygging av selvmord, hvordan gi god hjelp til personer i selvmordsrisiko og hvordan gi god hjelp til etterlatte. Ansatte gjør seg kjent med nasjonal handlingsplan om forebygging av selvmord	2020-2025
• Det utarbeides en retningslinje for bruk av barnekoordinator i Halden kommune.	2022-2023
• Velferspiloten har nødvendig kjennskap til Bolig for velferd, Trygt leiemarked og generell god utnyttelse av husbankens virkemidler.	Pågående
• NAV med aktuelle samarbeidspartnere avholder årlige informasjonsmøter om økonomiske virkemidler og sosialt forebyggende arbeid til alle tjenester som arbeider direkte eller indirekte med barn og unge.	2023-

Barn og unges tanker

Vet du hvem du kan snakke med hvis du eller noen du kjenner opplever å ha det vanskelig?

9.3 Utviklingsområde 3

Forebyggende, tidlig og tverrfaglig innsats

Barnekonvensjonen artikkel 3:

Handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal først og fremst ta hensyn til barnets beste. Staten skal sørge for at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller vernet av barn, har den standard som er fastsatt, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner så vel som overoppsyn.

Barnekonvensjonen artikkel 23:

Barn med psykiske og fysiske funksjonshemninger har rett til å leve et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer dets verdighet, fremmer selvtilit, og letter barnets aktive deltakelse i samfunnet. Et funksjonshemmet barn har rett til særskilt omsorg. Barnet skal få undervisning, opplæring, helsetjenester, rehabiliteringstjenester, forberedelse til arbeidslivet og rekreasjonsmuligheter for å oppnå best mulig integrering og individuell utvikling. Staten skal samarbeide med andre land om dette, og ta spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

Barnekonvensjonen artikkel 19:

Staten skal beskytte barnet mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelser eller utnyttelse fra foreldre og andre omsorgspersoner.

Barnekonvensjonen artikkel 20:

Barn som er uten familiemiljø, har særlig rett på beskyttelse og omsorg, for eksempel ved plassering i fosterhjem, eller om nødvendig, ved egnet institusjon eller ved adopsjon.

Barnekonvensjonen artikkel 26:

Barnet skal få den hjelpen og økonomiske støtten det har krav på etter landets lover.

Barnekonvensjonen artikkel 27:

Barnet har rett til en levestandard som er tilstrekkelig på alle områder. Foreldrene, eller andre som har ansvaret for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre de livsvilkårene som er nødvendig for barnets utvikling. Staten har plikt til å støtte foreldrene.

Innsats og strategi for å nå målene i handlingsplanen: Tidlig innsats handler om å gi hjelp så tidlig som mulig i et menneskes liv, enten vanskene oppstår i førskolealder eller senere i livet. Langsiktig investering i barns og unges oppvekstmiljø gir positive langtidsvirkninger både i form av folkehelse, livskvalitet, kompetanse og bærekraftig samfunnsutvikling.

Tidlig innsats har sammenheng med samarbeid med flere parter. Selv om samarbeid potensielt sett er en kilde til gode resultater, innebærer det også utfordringer for de involverte. Noen sentrale stikkord i så måte er ulikheter i regelverk, økonomi, forankring, koordinering og samordning, og det å skape god forutsigbarhet for arbeidet. Åpen dialog og klare avtaler er effektive virkemidler for å unngå at utfordringene blir for store. Dersom involverte aktører og personer har et klart fokus på hva som er til barnets/ungdommens beste vil en unngå unødvendige uoverensstemmelser knyttet til for eksempel lovverk og profesjonsinteresser. Tidlig innsats handler om å skape gode forutsetninger for utvikling og vekst for alle, fra første møtet i helsestasjonen og videre i barnehage og skole. Det bør forstås både som innsats på et tidlig tidspunkt i barns liv og tidlig inngripen når problemer oppstår. Arbeidet med å avdekke

utfordringer og mulig omsorgssvikt må prioriteres slik at det kan iverksettes endringsbaserte tiltak i barnets tidligste alder jamfør forskning om barnets 1000 første dager. Helsestasjon og barnehage blir her viktige forebyggende arenaer. Målet er å stoppe skjevutvikling for å kunne styrke barnets muligheter innenfor utvikling og læring.

Det er videre et mål at alle skal ha et sted å bo som er trygt og godt jamfør Nasjonal strategi for den boligsosiale politikken (2021-2024). For å lykkes med dette er kommunen avhengig av å arbeide sammen om trygge og gode boforhold for barna og deres familier. Kommunens boligsosiale strategi og Nav sin rolle har stor betydning for dette arbeidet.

Forebyggingsbegrepet skal kobles sterkere til mestringsbegrepet i utvikling av tjenestetilbudet. Målet er å gi hjelp når man møter utfordringer slik at kontroll over eget liv gjenvinnes. Dette skal fortrinnsvis gjøres som et lavterskeltiltak i kommunen. Barnevernsreformen stiller krav til økt forebyggende innsats i alle kommunens tjenester for å hindre omsorgssvikt og utvikling av atferdsproblematikk. Tverrfaglig samarbeid vil være avgjørende og ivaretar helheten rundt barnet/ungdommen, slik at ulike yrkesgrupper samarbeider om et felles mål.

Delmål 3

Alle barn i Halden får en best mulig start i livet. Barn og unge i Halden får rett hjelp til rett tid med bruk av riktig kompetanse

**Slik vil
vi ha det**

- Vi samarbeider på tvers av tjenester og sektorer til barn og unges beste, både på individ- og systemnivå.
- Tjenestene som jobber med barn, unge og deres familier har kunnskap om hverandres ansvarsområde, kompetanse og handlingsrom.
- Barn, unge og familier med sammensatte utfordringer opplever at tjenestene er koordinerte.
- Personvern og taushetsplikt ivaretas i tråd med regelverk og retningslinjer.
- Tjenester som arbeider med barn, unge og deres familier prioriterer tidlig innsats og forebygging.
- Vi tilbyr gode forebyggende lavterskeltiltak og prosjekter til barn, unge og deres familie.
- Vi vektlegger satsningen «Barnets 1000 første dager».
- Tjenestene arbeider systematisk med å identifisere risikofaktorer og sette inn tiltak som forebygger utenforskap, vedvarende lavinntekt, omsorgssvikt og atferdsproblemer.
- Tjenestene har kompetanse og verktøy til å sette inn tiltak med en gang de avdekker at barn og unge trenger hjelp til å fungere her og nå, og til å utvikle seg videre.
- Alle barn, unge og deres familier føler seg inkludert i felleskapet på de kommunale arenaene de ferdes.

**Slik gjør
vi det**

Tiltak	Tidsperiode
• Prosedyrer og rutiner for tverrfaglig/sectorovergripende samarbeid og samhandling for utsatte barn og unge utarbeides og implementeres i samtlige instanser som arbeider med barn, unge og deres familier. Rutinen inneholder en tydeliggjøring av ansvar og beslutningsmyndighet samt prosesser for videre arbeid i de tilfeller tjenestene ikke kommer til enighet om tolkning av lovverk og hvor sak hører hjemme.	2023
• Nasjonal veileder - samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier ligger til grunn for lokale rutiner både på system- og individnivå.	2023
• Det gjennomføres regelmessige tverrfaglige møter hvor vanskelige og sammensatte saker drøftes med konklusjon om videre tiltak.	Pågående
• Tjenestene sikrer at ansatte har kompetanse knyttet til personvern og taushetsplikt. Ansatte benytter samtykkeskjema for ivaretagelse av personvernet og taushetsplikten.	Pågående
• Det er effektive systemer for utarbeidelse av individuell plan for barn/unge med behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering eller rehabilitering.	Pågående
• Utvikle modell for målrettet og helhetlig arbeid mellom tjenesten med fokus på tidlig intervensjon.	2023-2025

Slik gjør vi det

Tiltak	Tidsperiode
• Det gis tilbud til alle foreldre om å få foreldreveiledning (COS/trygghetssirkelen). • Det gis tilbud om Homestart til familier med forbigående behov for støtte. • Det utvikles modeller som gir god oversikt og kunnskap over ulike aktiviteter og tilbud i kommunen. • Utarbeide og bruke måleindikatorer på forebyggende prosjekter og tiltak, og evaluere på bakgrunn av dette. • Evaluere benyttede forebyggende prosjekter og tiltak sett opp imot evidensbasert forskning. • Det utvikles flere endringsrelaterte tiltak i barneverntjenesten for å forhindre omsorgsovertakelse. Med endringsrelaterte tiltak menes tiltak som skal utvikle foreldrenes omsorgskompetanse og slik sikre barnet en tilfredsstillende omsorgssituasjon i hjemmet. • Ved mistanke om vold og/eller overgrep benyttes kommunens tverrfaglige team mot vold og overgrep • Kriminalitetsforebyggende arbeid baseres på dialog, kunnskap, analyse og erfaringer. • SLT gjennomfører tverretatlige rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak og bidrar til kompetanseheving i kommunen. • Rutiner/handlingsplan/prosedyrer for å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme utvikles og implementeres. • NAV har et godt system som motvirker vedvarende lavinntekt samt tilrettelegger for at flere lavinntektsfamilier eier egen bolig, samt sikrer at leie kan være et trygt alternativ. • Boligsosial strategi for Halden kommune gjøres kjent og implementeres i tjenester som arbeider med barn, unge og deres familier. • Det er et samarbeid mellom NAV og barnevern for å sikre ivaretagelse av lavinntektsfamilier og ungdom i overgang til voksenlivet. • Velferdspiloten er et tverretatlig treffpunkt for drøfting av komplekse saker hvor familier er i behov av bistand fra flere instanser. • NAV bidrar til sosial og økonomisk trygghet, og fremmer overgang til arbeid og aktivitet. • Ung Arena er NAVs viktigste møteplass for brukere mellom 12-25 år. • NAV bruker Kvalifiseringsprogrammet for unge mellom 18-24 år som trenger støtte for å komme i jobb. • NAV oppretter en vakttelefonordning for tjenester i kommunen for å fremme samarbeid og gjøre NAV mer tilgjengelig. • Videreføre og videreutvikle prosjekt Velferdspilot. • Samarbeidsrutiner HHK og NAV videreutvikles. • Kommune og idrettsråd viderefører og styrker samarbeidet. • Tjenester som arbeider med barn, unge og deres familier følger opp om de vil kunne nyttiggjøre seg tilbud gjennom idrettslag/foreninger. • Det er et godt samarbeid mellom kommunale og private ungdomsklubber for å hindre utenforskap.	Pågående 2023- 2022-2024 2023 2022-2024 Pågående Pågående 2022-2024 Pågående 2022-2024 2022- 2023-2024 Pågående Pågående Pågående 2022-2025 Pågående 2023 2022- 2022-2023 2022-2025 2022-2024

Barn og unges tanker

Alle fortjener å bli behandlet like godt selv om man er litt forskjellige! Er det sann?

9.4 Utviklingsområde 4

Opplæring og utdanning

Barnekonvensjonen artikkel 28:

Barnet har rett til utdanning. Staten skal gjøre grunnskoleutdanningen gratis og obligatorisk og gjøre ulike former for videregående utdanning tilgjengelig for alle barn, og sette i verk tiltak for å redusere tallet på de som ikke fullfører skolegangen. Disiplin i skolen skal utøves på en måte som er forenelig med barnets menneskeverd. Staten skal også fremme internasjonalt samarbeid om utdanning, og særlig ta hensyn til utviklingslandenes behov.

Barnekonvensjonen artikkel 29:

Utdanningen skal fremme utvikling av barnets personlighet, og teoretiske og praktiske ferdigheter. Den skal skape respekt for menneskerettighetene og fremme holdninger om fred, toleranse og vennskap mellom folk. Utdanningen skal skape respekt for naturen, og for barnets egen og andres kultur.

Innsats og strategi for å nå målene i handlingsplanen: Vi skal øke elevenes læringsresultat jf. Plan for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø ved å utvikle praktisk, variert og faglig utfordrende undervisning, gjennom relasjonsledelse, gjensidige forventningsavklaringer, økt læringstrykk, mestring og motivasjon for læring.

Utdanning blir ofte sett på som grunnlaget for samfunnsutviklingen. Utdanning handler om det å lære å leve sammen, lære å vite, lære å handle og å lære å være. I Halden er det en målsetting om helhet og sammenheng for barnehager og skoler. Arbeidet med kvalitetssikring må skje i alle ledd fra departement til den enkelte barnehageavdeling og det enkelte klasserom. Det forutsetter blant annet informasjonsutveksling og samarbeide mellom alle nivå og gode

overganger fra barnehage til barneskole, fra barneskole til ungdomsskole, fra ungdomsskole til videregående skole. Barnehagens fagområder Kommunikasjon, språk, tekst og antall, rom og form, samt bruk av IKT i lek og læring legger grunnlaget for skolens innsats på styring av ferdigheter i lesing, regning og bruk av digitale verktøy. På denne måten sikres et helhetlig utdanningsløp.

Opplæring må imidlertid ikke bare rettes mot faginnhold, men også mot de personlige egenskaper som ønskes å videreutvikles. Sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner. Opplæringens mål er å utvide barn og unges evner til innlevelse, utfoldelse og deltagelse, og det er viktig å utnytte barnehagen og skolen som arbeidsfellesskap for utvikling av sosiale ferdigheter.

Delmål 4

Barn og unge i Halden har et helhetlig læringsløp med opplevelse av motivasjon, mestring, læring og glede i samspill med andre.

Slik vil vi ha det

- Barn og elever opplever å ha et trygt og godt barnehage- og skolemiljø.
- Barn og elever opplever seg inkludert i barnehage og skole.
- Mangfold skal betraktes som en ressurs. Dette betyr at vi verdsetter ulikheter og at alle barn, unge og deres familier uavhengig av forutsetninger, sosial, økonomisk og kulturell bakgrunn er en ressurs i vår kommune.
- Alle barn og elever opplever mestring, motivasjon og lærelyst i barnehage og skole.
- Barnehager og skoler har fokus på tidlig innsats. Enhetene har kompetanse og verktøy til å identifisere barn som har behov for ekstra hjelp og støtte og til sette inn tiltak snarest mulig.
- Det skal være god kvalitet på arbeidet med overganger gjennom hele opplæringsløpet, det vil si fra oppstart i barnehage og til overgang til videregående opplæring.
- IKT utnyttes godt i organiseringen og gjennomføringen av opplæringen.
- Nettvett og nettsikkerhet skal være på dagsorden i alle barnehager og skoler.
- Vårt felles ansvar for klima, miljø og energi skal ha fokus i barnehager og skoler.
- Halden kommune skal samarbeide med fylkeskommunen om tiltak for å hindre frafall i videregående opplæring.
- Unge som står utenfor skole og arbeidsliv skal være en prioritert gruppe i NAV.

Slik gjør vi det

Tiltak

Tidsperiode

• Handlingsplan for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø implementeres og gjennomføres.	Pågående
• Det utarbeides rutiner for tverrfaglig samarbeid, med hensikt å fange opp de barn som er i behov av ekstra hjelp.	2023
• Det utarbeides en veileder for arbeidet med minoritets-språklige barn, unge og deres foreldre. Veilederen skal inneholde retningslinjer om språkutvikling, inkludering, overganger, foreldresamarbeid, bruk av tolk og nødvendig kompetanse. Det legges til rette for medvirkning fra barn og foresatte fra brukergruppen.	2023-2024
• Samarbeid mellom private og kommunale barnehager videreutvikles for helhet og sammenheng i barnehage-tilbudet.	2023-
• Kvalitetsvurderingssystemer for barnehager og skoler utarbeides med utgangspunkt i regelverket, planverket og lokale målsettinger.	Pågående
• Barnehager og skoler legger til rette for at minoritets-språklige barn og elever skal få tilgang på gode og genuine språksituasjoner hvor de får aktivt praktisert bruk av språket.	Pågående
• Det arbeides systematisk i tråd med plan for bekymringsfullt fravær i skolen.	Pågående

**Slik gjør
vi det**

Tiltak

- Det utarbeides planer/rutiner for overganger i opplæringsløpet.
- Ny plan for å sikre gode overganger fra barnehage til skole implementeres og gjennomføres.
- Det legges til rette for at ansatte i barnehager og skoler har tilstrekkelig kompetanse på tilrettelegginger og tilpasninger i det allmennpedagogiske som kan imøtekomme behovet til et mangfold av barn og unge.
- Det legges til rette for at barnehager og skoler har tilstrekkelig kompetanse nær på barna og elevene slik at de kan ivareta barn og elever med særskilte behov for tilrettelegginger og tilpasninger.
- Det utarbeides en digital strategi for skolene i videre oppfølging av det «det digitale skoleløftet».
- Det legges til rette for at ansatte i barnehager og skoler har tilstrekkelig profesjonsfaglig digitale kompetanse.
- Det utarbeides en kvalitetsplan for grunnskolen som legger føringer for arbeidet med sentrale utviklingsområder. Planen skal blant annet inneholde føringer for et systematisk arbeid med identifisering, kartlegging og oppfølging av elever som står i fare for å bli hengende etter eller falle utenfor faglig eller sosialt.
- Kvalifiseringsprogrammet i NAV blir bedre tilrettelagt for unge, da utdanning kan inngå i programmet.

Tidsperiode

2023

2023-

Pågående

Pågående

2023-2024

Pågående

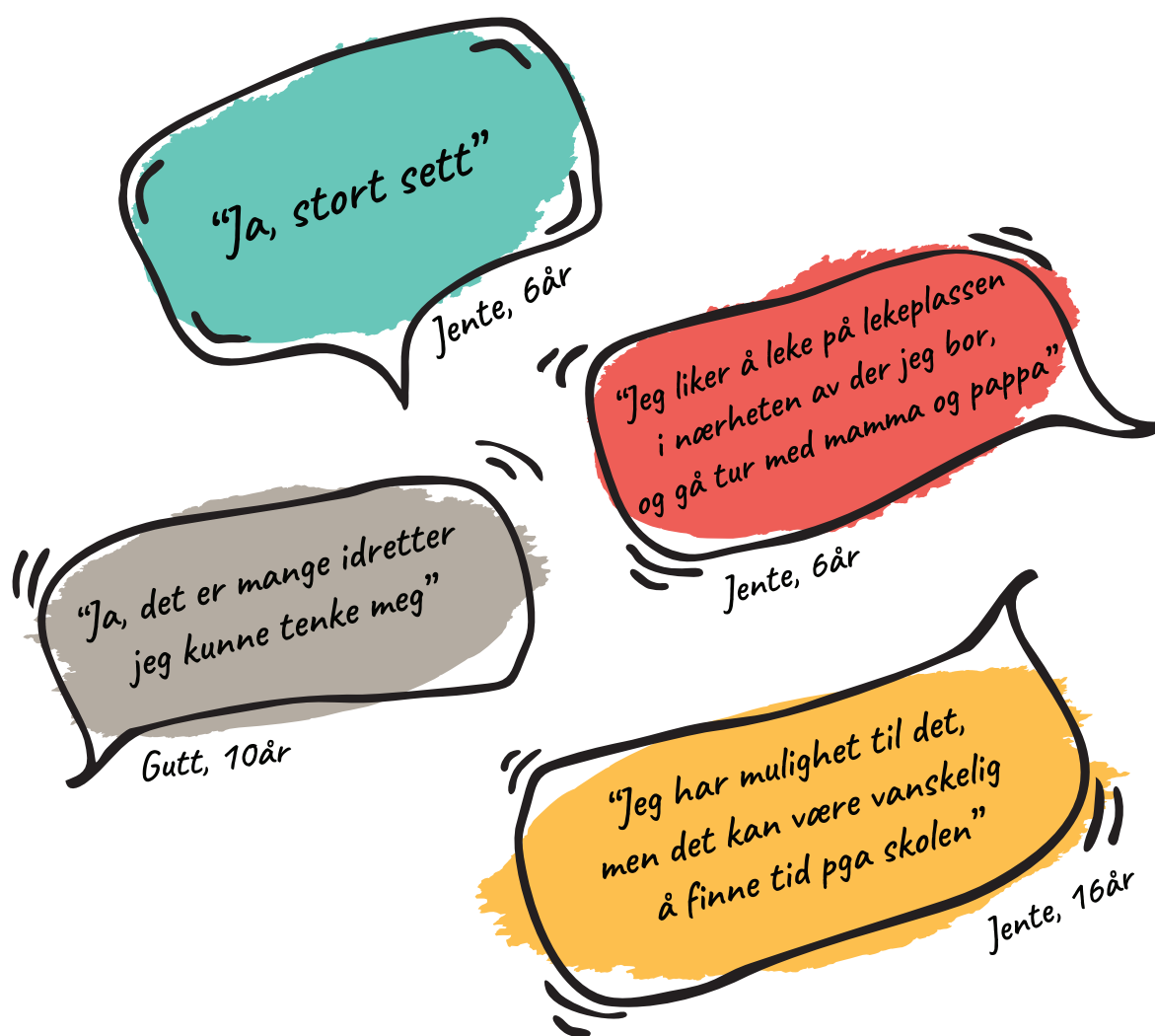
2023-2024

Pågående

Barn og unges tanker

Har du mulighet til å være med på aktiviteter/ idrett/samvær med venner på fritiden?

9.5 Utviklingsområde 5

Foreldresamarbeid

Barnekonvensjonen artikkel 5:

Staten skal respektere de rettigheter og plikter foreldrene og andre foresatte har for å gi barnet veiledning og støtte slik at barnet skal kunne hevde konvensjonens rettigheter.

Barnekonvensjonen artikkel 19:

Staten skal beskytte barnet mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttelse fra foreldre og andre omsorgspersoner.

Barnekonvensjonen artikkel 31:

Barnet har rett på hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kultur- og kunstnerisk virksomhet.

Barnekonvensjonen artikkel 18:

Begge foreldrene har et hovedansvar for barnets omsorg og utvikling etter hva som er best for barnet. Staten skal gi støtte og sikre utvikling av institusjoner, tjenester og tiltak for omsorg for barn, herunder også ta hensyn til utearbeidende foreldre.

Barnekonvensjonen artikkel 20:

Barn som er uten familiemiljø, har særlig rett på beskyttelse og omsorg, for eksempel ved plassering i fosterhjem, eller om nødvendig, ved egnet institusjon eller ved adopsjon.

Innsats og strategi for å nå målene i handlingsplanen: Familien er den grunnleggende enhet for omsorg, trygghet, mestring, vekst, fellesskap, verdiformidling og sosial læring. Dette skal vi legge til grunn i utvikling av våre tjenester for barn og familie. Barnets nærmeste omsorgspersoner skal settes i sentrum for ivaretagelse av egne og andres barn.

Å være foresatt/foreldre er blant annet å sørge for at barnet får ressurser, kunnskap og ferdigheter de trenger for å mestre tilværelsen her og nå, men som også forbereder dem på voksenlivet. Det moderne samfunnet innebærer at det er andre kompetanser enn tidligere som avgjør om barnet klarer seg som voksen.

Faktorer som utvikling av psykologisk kunnskap, endring av arbeidsmarkedet som resultat av teknologisk utvikling og fornyet syn på barnet har forandret foreldrerollen over tid. Det utfordrer både barnet, foreldre og instanser som jobber med barn og unge. Halden kommune skal gjennom samarbeid og kunnskap være en ressurs for foreldre. Foreldre skal ha en aktiv rolle, de skal være involvert og delaktig på de ulike områder som barnet befinner seg på/i. Dersom det er et godt samarbeid mellom foreldre og enheter/tjenester i kommunen vet man at dette

genererer bedret læringsutbytte, bedret selvregulering, bedret trivsel, færre atferdsproblemer, mindre fravær, bedret arbeidsvaner og høyere ambisjoner hva gjelder utdanning.

Dersom det er grunn til å tro at et barn blir utsatt for mishandling, andre former for alvorlig omsorgssvikt eller når et barn har vist alvorlige vedvarende atferdsvansker, har offentlige myndigheter, samt en rekke yrkesutøvere, med profesjonsbestemt taushetsplikt, plikt til å gi opplysninger til barnevernet. Dette følger av Lov om Barneverntjenester og av tilsvarende bestemmelser i andre lover. Opplysningsplikten innebærer en plikt til å melde fra til den kommunale barneverntjeneste av eget tiltak ved alvorlig bekymring og er et selvstendig personlig ansvar. Privatpersoner har et moralsk ansvar for å melde ifra, men ikke et juridisk ansvar, slik offentlig ansatte har.

Dersom et barn ikke kan bo hos biologiske foreldre av kortere eller lengre varighet, har barneverntjenesten en plikt til å kartlegge familie og nettverk for å finne plasseringsalternativer. Videre har barneverntjenesten et oppfølgingsansvar om veiledningsansvar overfor både barnet, foreldre og fosterhjem.

Delmål 5

Barn og unge i Halden har foreldre som har ressurser til å gi dem en trygg og god oppvekst og deltar aktivt i deres hverdag.

**Slik vil
vi ha det**

- Foreldrene opplever at tjenestene i kommunen er målrettet, trygge og forutsigbare.
- Barn, unge og deres foreldre opplever at de får rett hjelp til rett tid.
- Foreldre opplever at de medvirker i saker som omhandler dem selv og deres barn.
- Tjenestene forplikter seg til å kartlegge mulighet for nærmiljøbaserte tiltak
- Det er god samhandling mellom tjenestene og foreldre -til barn og unges beste. Kontinuitet og helhet ivaretas i disse samhandlingsprosessene.
- Tjenestene samarbeider med ungdom og foreldre som har behov for bistand i overgangen fra ungdom til voksenlivet.
- Foreldrestøttene tiltak videreutvikles i Familiens Hus.
- Systematisk samarbeid med Familiens hus og Familievernkontoret etableres
- Foreldresamarbeid prioriteres i barnehager og skoler jamfør Handlingsplan for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø.
- Samarbeidsutvalgsmøter for barnehager og skoler er godt systematisert og gjennomføres regelmessig på hver enkelt barnehage og skole.

**Slik gjør
vi det**

Tiltak	Tidsperiode
• Tjenestene involverer aktivt barn, unge og deres foreldre i saker som omhandler dem selv. Det legges spesielt til rette for at utsatte barn, unge og deres familier blir sett og hørt i saker som omhandler dem.	Pågående
• Tjenestene etablerer i samarbeid et oversiktlig og sømløst hjelpeapparat som kommer familiene til gode.	2023-
• Videreutvikle møtearenaer mellom ulike tjenester og foreldre/foresatte.	2023-
• Det gjennomføres regelmessige brukerundersøkelser for foresatte/foreldre som mottar tjenester av hele kommunen. Resultatene av brukerundersøkelsene brukes for å forbedre og utvikle ulike tjenester og tiltak.	2023-
• Etablere regelmessige frivillige kurs/samlinger for foreldre med fokus på voksenrollen i relasjon med barn.	2023-
• Videreføre ordninger/systemer for tilbud om COS til alle foreldre.	2023-
• PMTO tilbys som et lavterskeltiltak til foreldre som har utfordringer med samhandling med barnet.	2023-
• Familiens hus systematiserer tilbud om samlivskurs.	2024-
• Handlingsplan for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø implementeres og følges.	Pågående

Foreldres tilbakemelding

Hva mener du er viktig for at et barn/ungdom skal ha det bra?

- «Å bli sett, føle seg trygg og respektert»
- «At voksen har tid til barna»
- «Å være i lek»
- «At barnet/ungdommen har venner- sosial utfoldelse»
- «God integrering og likeverd for alle»
- «At alle får delta på aktiviteter uavhengig av økonomi»

Får barnet mulighet til å medvirke i hjemmet, skolen og på fritiden??

- «Det er individuelt. Barn er fortsatt barn»
- «Til en viss grad. Voksen har ansvar for å veilede»
- «Barnet blir hørt, men trenger ikke få gjennomslag for alt»

Alle fortjener å bli behandlet like godt selv om man er litt forskjellige! Er det sånn?

- «Det er ikke rettferdig at alle får det samme
– alle skal få det de trenger»
- «Alle barn/unge fortjener å bli behandlet like godt»
- «Ikke alltid like lett å vite hvordan man kan ta hensyn og tilrettelegge for barn/unge»
- «Det skal tilstrebes, men er ikke dessverre alltid slik.
Det avhenger av økonomi og sosial klasse blant annet...»
- «Vanskelig å svare på»
- «Håper det er slik!»

9.6 Utviklingsområde 6

Utviklingsarbeid

Innsats og strategi for å nå handlingsplanen: Vi skal forsterke samhandling på tvers av fag-grupper og med lokalsamfunnet og utvikle et tettere samarbeid med HiØ og andre relevante forskningsmiljø. Vi skal innføre ny teknologi og innovasjon som en del av oppfølgingen av barn og unge i kommunen.

Utviklingsarbeid handler om å være i kreative prosesser som utføres systematisk over tid for å oppnå økt kunnskap. Kunnskapen skal kunne brukes til å finne nye anvendelser i de ulike tjenestene i kommunalavdelingene. Utviklingsarbeid må sees i et større perspektiv- på samfunnsnivå. Det vil i løpet av planperioden være utviklingsmessige utfordringer. Teknologit utvikling, globalisering, kulturelt mangfold og demografi, klima og miljø setter nye krav til hva som er nødvendig kompetanse for den enkelte og for samfunns- og arbeidslivet.

Den pågående og raskt voksende moderniseringen i arbeidslivet vil by på både utfordringer og muligheter. Unge og voksne må være fleksible for å møte

dette på best mulig måte. For å være i en utviklende prosess, er det viktig at det er skapt gode relasjoner mellom de ulike involverte (feks barn-foreldre, barn-barnehageansatt, barn-lærer), slik at det skapes en kultur hvor det er trygt og meningsfullt å tilegne seg ny kunnskap. Teknologiens muligheter gir barn og unge nye arenaer for læring, både med hensyn til kunnskap og underholdning. På grunn av raske samfunnsmessige endringer, er det utfordrende å skulle forutse hvordan utviklingsarbeidet i kommunen vil kunne være i 2031.

Det er viktig å ha kunnskapsmedarbeidere med god utdanning hvor utviklingsarbeid er sentralt. Med økt endringshastighet i samfunnet, trenger de ulike enhetene i kommunalavdelingene et tett samarbeid med barn/unge og deres familie for å kunne gi barn/unge en trygg oppvekst med solid utdanning, inn i framtidssamfunnet.

Delmål 6

Barn i Halden møter voksne som evner å tilegne seg kunnskap og omstille seg for å møte samfunnets utvikling.

**Slik vil
vi ha det**

- Ansatte er kunnskapssøkende og utviklingsorienterte for å skape best mulig tjenester, tiltak og prosjekter for barn, unge og deres familier
- Ansatte er oppdatert på forskning og innovasjonsarbeid på oppvekstfeltet.
- Ansatte i barnehager og skoler har tilstrekkelig profesjonsfaglig digital kompetanse.
- Det etableres gode tekniske løsninger for å forebygge og hindre dårlig nettatferd.
- Tjenester som arbeider med barn, unge og deres familier har nettvett og nettsikkerhet på dagsorden.
- Det etableres nyskapende aktivitetsarenaer for barn og ungdom som stimulerer til nytenkning og kreativitet.
- Tjenestene har fokus på klima, energi og bærekraft.
- Det er etablert et samarbeid med institusjoner for kompetanse, utdanning og forskning.
- Det legges til rette for en sentrumsutvikling som ivaretar behovet for barnehage og skole struktur, idrettsanlegg og svømmehall. I den sammenheng er muligheten for å gå og sykle mellom bolig, skole og fritidstilbud ivaretas.
- Det er etablere samarbeidsformer mellom skole og næringslivet i prosjektet Kunnskap i sentrum.
- Det er utarbeidet en plan for organisert og strukturert smart-mobilitet ordning.

**Slik gjør
vi det**

Tiltak

- Alle tjenester som arbeider med barn, unge og deres familier har fokus på smarte digitale løsninger som effektiviserer arbeidet og gjør samarbeid mest mulig tilgjengelig.
- Ansatte i de ulike tjenestene som arbeider med barn, unge og deres familier deltar i utviklingsprosjekter sammen med HiØ.
- Ansatte deltar i etablerte profesjonelle læringsfellesskap på tvers for å utvikle ny kunnskap og ny praksis samt dele erfaringer om digitale praksiser.
- Der utarbeides gode tekniske løsninger på å forebygge og hindre negativ nettatferd.
- Tjenestene som arbeider med barn, unge og deres familier deltar og formaliserer samarbeid i utviklingsprosjekter sammen med utdanningsinstitusjoner.
- Føringer og vedtak for å ivareta sentrumsutviklingen gjennomføres og implementeres (barnehage, skole, idrettsanlegg og svømmehall).
- Prosjekt Kunnskap i sentrum videreutvikles og formaliseres.
- Tjenestene søker på aktuelle tilgjengelige tilskuddsmidler som fremmer utviklingsarbeid i kommunen.
- Utvikle og gjennomføre opplæring i forhold til klima og energi i barnehage og skole.

Tidsperiode

Pågående

Pågående

Pågående

Pågående

Pågående

Pågående

2024-2028

Pågående

Pågående

Tiltak

- Utarbeide og videreutvikle løsninger for smart mobilitet.

Tidsperiode

Pågående

10.0 Avslutning og oppfølging av planen

Kommunedelplan Oppvekst er en helhetlig plan som skal sikre barn og unges oppvekstbetingelser samt forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Planen gjelder alle tjenester som arbeider med barn, unge og deres familier. Planen gjelder således alle kommunalområder:

Undervisning og oppvekst

- ✓ Helsestasjon
- ✓ Barnehage
- ✓ Skole
- ✓ PPT
- ✓ Barnevern
- ✓ Spesialpedagogikk og tilrettelegging førskolebarn
- ✓ HKK

Helse og mestring

- ✓ Forvaltningsenhet helse og mestring
- ✓ Enhet rus- og psykisk helse
- ✓ Hjemmebaserte tjenester
- ✓ Enhet bo og miljøarbeidertjenesten

Sentraladministrasjonen

- ✓ NAV
- ✓ Enhet kultur
- ✓ Enhet samfunnsutvikling

Teknisk

- ✓ Eiendom
- ✓ Plan og miljø

Kommunedelplan Oppvekst skal være en redskap for å sikre at oppvekstbetingelsene ivaretas og omsettes til handling. Planen har som mål å gi en tydelig retning på hvordan kommunen skal sikre kvalitet og etterleve de kravene og forventningene som er rettet mot tjenester som arbeider med barn, unge og deres familier. Planen skal fremme samarbeid og helhetlig tenkning internt i kommunen.

Kommunedelplan Oppvekst strekker seg over flere år, dette kan føre til at det blir endringer i ordlyden dersom det blir endringer i nasjonale føringer. Nye linker kan bli lagt til der det er aktuelt.

Kommunedirektøren og KLG har et overordnet ansvar for å sikre at kommunedelplanen for oppvekst følges. Det skal opprettes en koordineringsgruppe bestående av sentrale personer fra hvert kommunalområde. Gruppen har som mandat å sikre implementering av planen, utarbeide relevante måleindikatorer for sitt område å avgi årlig rapport til kommunestyret vedrørende dette arbeidet.

11.0 Kilde

- ✓ SSB
- ✓ Kommuneprofil
- ✓ Folkehelseprofil
- ✓ Ungdata
- ✓ Kostra
- ✓ Årsrapportering i BASIL
- ✓ Udir, skoleportal

Samarbeid, samhandling og samskaping

Lagånd

Vi utvikler samarbeid gjennom en kombinasjon av kunnskap, rolleforståelse, tillit og vennskap. Tillit er limet i alle former for menneskelig fellesskap (Arnulf, 2020)

Hva er samarbeid?

Samarbeid handler om å arbeide sammen for å løse en konkret oppgave, der for eksempel arbeidsoppgavene blir fordelt mellom deltakerne, og der hver person blir "forpliktet og ansvarlig" for sin del av oppgaven for å oppnå et felles mål." (Roschelle & Teasley, 1995)

Hva er samhandling?

Samhandling er kanskje et mer "diffust" og abstrakt begrep. Dette handler mer om den gjensidige relasjonelle deltakelsen og engasjementet i den kontinuerlige dialogen mellom personene som arbeider sammen for å oppnå et felles mål (Anderson, 2012; Karlsson & Borg, 2013; Strong, Sutherland & Ness, 2011; Roschelle & Teasley, 1995).

Hva er samskaping?

Samskaping foregår i prosesser der offentlige organisasjoner utvikler og produserer velferd sammen med borgerne og ikke for borgerne. I forskningen nevnes i forskjellige variasjoner fire mulige formål for offentlige organisasjoner til å samskape: Effektivitet, innovasjon, demokrati og fellesskap. (Roschelle & Teasley, 1995)

